

มติชนสุดสัปดาห์
ศุกร์ 21 ม.ค. 54

อาหารสมอง สามัญชนที่มีใช้คนธรรมดา

วีรกร ตรีเศศ

คนตายก็สามารถสอนคนเป็นได้หากคนเป็นจัดการได้อย่างเข้าท่าและเหมาะสมกับ
กาลเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนตายคนนั้นเป็นคนสามัญที่เป็นคนพิเศษในใจของประชาชน

โทรทัศน์ NHK ของญี่ปุ่นได้ทำซีรีส์เรื่องราวของซามูไรธรรมดา ๆ คนหนึ่งที่โด่งดังยาว
40 กว่าตอน และได้รับความนิยมอย่างมากจนมีการนำไปฉายในหลายประเทศ

Ryoma Sakamoto คือชื่อของซามูไรคนหนึ่งที่ถึงแม้จะตายไป 144 ปีแล้ว แต่คน
ญี่ปุ่นก็ยังรักใคร่อย่างไร้เมตตาก็ไม่รู้คลาย ชีวิตความเป็นฮีโร่ของเขาเป็นบทเรียนแก่คนญี่ปุ่น
สมัยใหม่ได้เป็นอย่างดี

คนญี่ปุ่นเรียกเขาสั้น ๆ ว่า Ryoma (เรียวมา) เขาเกิดใน ค.ศ. 1836 พ่อเป็น
เจ้าของโรงต้มเหล้าสาเก ร่ำรวยพอจะซื้อตำแหน่งซามูไรชั้นล่าง มิได้เรียนหนังสือหนังสืออย่าง
เป็นทางการมากมาย แต่ด้วยอุดมการณ์ที่ต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงของสังคมในทางที่ดีขึ้น
กล้าแสดงออกและกล้ากระทำในสิ่งที่ยุคสมัยนั้นไปไม่ถึง ทำให้เขาเป็นคนสำคัญในประวัติศาสตร์

ในยุคสมัยที่เขาเกิด สังคมญี่ปุ่นเป็นสังคมชนชั้น ถึงมีจักรพรรดิแต่ก็อยู่ใต้
อำนาจนักรบที่ครองอำนาจแท้จริงมายาวนาน โชกุนตระกูล Tokugawa (โตกูกาวา) ซึ่งเป็น
“รัฐบาลทหาร” สืบทอดอำนาจมายาวนานกว่า 260 ปี เมื่อเรียวมาคิดจะเปลี่ยนแปลง

ระบบซามูไรซึ่งหมายถึงขุนนางศักดินามีมานานเหยียบพันปี โดยมีลำดับชั้น
ลดหลั่นลงมาตามความใกล้ชิดกับ “เจ้านาย” แต่อย่างไรก็ตามก็จบสิ้นลงในประมาณ ค.ศ. 1877
หรือตอนต้นยุคปฏิรูปเมจิ (Meiji Reformation) และบุคคลที่มีส่วนอย่างไม่ตั้งใจในการที่ทำให้ระบบ
ซามูไรสิ้นสุดลงก็คือซามูไรสามัญชื่อว่าเรียวมาคนนี้แหละ

วัฒนธรรมของซามูไรนั้นเป็นผลพวงจากการผสมผสานของความเชื่อในศาสนาพุทธ
และ Zen และรวมไปถึงบางส่วนของปรัชญาขงจื้อ (Confucianism) ซึ่งขงจื้อเป็นบุคคลร่วมสมัยกับ

พระพุทธเจ้า) และชินโตด้วย พื้นฐานเหล่านี้มีส่วนอย่างสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมญี่ปุ่นและ
ความมีค่าของทรัพยากรมนุษย์ของสังคมญี่ปุ่นในปัจจุบัน

เรียกว่าเป็นศิษย์ของ Katsu Kaishu ผู้มีบทบาทต่อความคิดของเขาอย่างมากใน
เรื่องการสร้างความทันสมัยให้สังคมญี่ปุ่น อาจารย์ Katsu เคยเดินทางไปสหรัฐอเมริกาและรับเอา
ความคิดเกี่ยวกับเรื่องสิทธิเสรีภาพมา

เรียกว่าเห็นว่าการครอบงำของตระกูล Tokugawa ทำให้ญี่ปุ่นล้าหลัง เพราะ
ต้องการปิดประเทศไม่ค้าขายกับต่างประเทศ เขาต้องการเห็นรัฐญี่ปุ่นที่เสี่ยงของประชาชนสำคัญ
กว่าเสี่ยงของคน ๆ เดียว รัฐสภาภายใต้ระบบจักรพรรดิคือสิ่งที่เขามองเห็นไปไกล

เขามีได้หยุดแค่ล้าคิดปฏิรูประบบโชกุนเท่านั้นหากแต่กล้ากระทำด้วย ผลงาน
สำคัญของเรียวมาคือการประสานกลุ่มอำนาจจากแคว้นใหญ่ Satsuma และ Choshu เข้าด้วยกันเพื่อ
ไปสู่กับโชกุนตระกูล Tokugawa จนในที่สุดก็สามารถโค่นล้มลงได้

ถึงแม้จะเป็นชามูไรตัวเล็ก ๆ แต่ผู้คนก็เชื่อถือเขาเพราะบุคลิกและอุดมการณ์อันจริงใจ
มิได้หวังชื่อเสียงหรือผลประโยชน์ส่วนตัว ทั้งหมดที่กล่าวมานี้เขากระทำในวัยปลายยี่สิบต้นถึง
สามสิบ และเขาก็มิได้มีส่วนร่วมอีกเลยเพราะเขาถูกสังหารอย่างเหี้ยมโหดในวัยเพียง 32 ปีเท่านั้น
โดยมือปืนรับจ้าง (จริง ๆ คือมือชามูไรรับจ้าง) จากฝ่ายตระกูล Tokugawa ที่หมดอำนาจลง

เขาถูกฆ่าอย่างโหดร้ายพร้อมเพื่อนอีกหนึ่งคน เลือดนองพื้นและสาดไปทั่วห้องซึ่ง
เป็นร้านตัวแทนค้าขายน้ำปลาญี่ปุ่นชื่อ Omiya ในเมืองเกียวโต นับว่าเป็นการจบสิ้นชีวิตของ
สามัญชนคนหนึ่งที่ทำญูกล้ายื่นคอออกมาต่อสู้เพื่อสิ่งที่ดีกว่าจนถูกสังหารก่อนวัยอันควร

การสิ้นชีวิตในวัยที่ไม่สมควรช่วยทำให้เขากลายเป็นฮีโร่ที่คนญี่ปุ่นไม่มีวันลืม
เชกเช่นเดียวกับเจมส์ ดีน และประธานาธิบดีเคนเนดี สำหรับคนอเมริกัน เซ กุวาร่า สำหรับคน
อเมริกาใต้ จ้ากัด พลังกูร และจิตร ภูมิศักดิ์ สำหรับคนไทย

หากพิจารณาบทบาทของเรียวมาก็จะเห็นว่าเขามีส่วนร่วมในการปูพื้นฐานสู่การปฏิรูป
เมจิ (ซึ่งนำความเจริญอย่างรวดเร็วและอย่างมากสู่ญี่ปุ่น) ซึ่งเขาไม่มีโอกาสได้เห็น และเขามี
ส่วนร่วมในการล่มสลายของระบบโชกุนซึ่งครองอำนาจมายาวนานอย่างที่เขานึกไม่ถึง เพราะทันทีที่
เข้าสู่การปฏิรูปเมจิ จักรพรรดิก็ตรงสั่งเลิกการเป็นสมาชิกกองทัพของเหล่าชามูไรแต่เพียงกลุ่มเดียว
และหันไปใช้ระบบใหม่คือการเกณฑ์ทหารใน ค.ศ. 1873 นอกจากนี้สิทธิ์ของชามูไรที่สามารถจะ
ประหารคนธรรมดาที่ไม่แสดงความเคารพได้ก็ถูกเลิกไปด้วย

ไม่ว่าเรียกว่าซึ่งพยายามเป็นชาмуไรที่ดีตลอดชีวิต ฝึกฝนฝีมือดาบอย่างหนักได้
ตระหนักหรือไม่ว่าการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ที่จะตามมาหลังจากระบบไซกุนถูกโค่นลงแล้วจะส่งผล
กระทบอย่างรุนแรงต่อชะตาชีวิตของเหล่าชาмуไรทั้งหลายด้วย

ซีรีส์ Ryoma-den ครั้งนี้ทำให้ชีวิตและความใฝ่ฝันของเรียวกาถูกปลุกขึ้นมาอีกครั้ง
Masaharu Fukuyama นักร้องนักแสดงคนดังของญี่ปุ่นรับบทเรียวกาอย่างทำให้คนดูชื่นชม ก่อน
หน้าชีวิตของเรียวกาปรากฏเป็นซีรีส์ในทีวีไม่น้อยกว่า 7 ครั้ง เป็นภาพยนตร์ 5 ครั้ง เป็นการ์ตูน
7 ครั้ง และนวนิยาย 6 เล่ม

ในเดือนมีนาคมนี้ทีวีไทยจะนำมาให้คนไทยได้ดูคนสามัญที่ไม่ธรรมดาแสดงความ
กล้าหาญในการร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ในยุคที่สังคมญี่ปุ่นต้องการคนกล้าที่ลุกขึ้นมาเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองที่คนญี่ปุ่น
เบื่อหน่าย NHK ได้ปลุกชีวิตของเรียวกาอย่างสอดคล้องกับความต้องการของสังคม

ลองดูกันซิว่าเรียวกาก้าหาญขนาดไหน เท่ากับคนไทย 7 คนในคุกเขมร?
เท่ากับคนไทย 7 คนในคุกไทย? เท่ากับกองเชียร์ฟุตบอลที่ได้เหยียบกรรมการและผู้เล่นในสนาม?

เครื่องเคียงอาหารสมอง : ผู้ช่วยแม่บ้านสาวพูดกับคุณนาย “หนูขอขึ้นเงินเดือนค่ะ”
“มีเหตุผลอะไรที่ฉันควรจะขึ้นเงินเดือนให้เธอ” เจ้านายถาม

“หนูมีเหตุผล 3 ข้อค่ะ ข้อหนึ่งหนูกวาดบ้านสะอาดกว่าคุณนาย” “ใครบอกเธอ
ล่ะ” “คุณผู้ชายค่ะ” “จริงหรือ” น้ำเสียงเริ่มโมโหเพราะเลือดเริ่มพุ่งขึ้นสมอง

“ข้อสอง หนูทำกับข้าวเก่งกว่าคุณนาย” “ใครบอกแกล่ะ” “คุณผู้ชายค่ะ”
“อะไรนะ” คุณนายส่งเสียงดังเมื่อความดันดันปรอทเกือบแตก

“ข้อสาม หนูเก่ง in bed มากกว่าคุณนาย” “ผิวฉันคงบอกแกอีกซิทำ”
คุณนายประชดอย่างสะใจ “เปล่าค่ะ คนสวนเขาบอกหนู”

“เอ่อ.....เอ้อ.....แกจะขึ้นเงินเดือนเท่าไรก็ว่ามา”

น้ำจิ้มอาหารสมอง : Health is better than wealth. (สุภาษิตอังกฤษ)

สุขภาพดีกว่าความมั่งคั่ง

